

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

_____ Т.Ф.Бірюкова
« _____ » _____ 2021 р.

ПОЛІТИЧНА КОНЦЕПТОЛОГІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 052 політологія
спеціалізації / предметної спеціальності _____

освітньо-професійна програма «Політологія»

Укладач: Кіндратець Олена Миколаївна, д.політ.н., професор, професор кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № від «» листопада 2021 р.

Завідувач кафедри політології
_____ Є.Г. Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № від «» 2021 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
_____ Н.В.Горло

Погоджено
з навчально-методичним відділом

(підпис)
(ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Спеціальність 052 – Політологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Освітньо-професійна програма «Політологія» Міжнародна політика та політика національної безпеки	Змістових модулів – 4	2-й	
		Лекції	
		4 год.	
		Семінарські	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	2 год.	
		Самостійна робота	
		84 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політична концептологія» є ознайомлення студентів з процесом формування концептів та їх значенням в розвитку політичної науки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Політична концептологія» є: навчити студентів володінню понятійним апаратом, методами дослідження існуючих концептів та використанню основних принципів досліджуваної дисципліни; навчити використанню політичної концептології в розумінні найважливіших тенденцій в розвитку політичної науки; дати можливість студентам вивчити проблеми і перспективи дослідження світової політики, показати значимість емпіричного вивчення досліджуваних проблем.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

знати:

1. теоретичні засади політичної концептології;
2. категоріальний апарат курсу;
3. історію становлення політичної концептології, її завдання і функції;

вміти:

1. фахово тлумачити головні терміни теоретичного курсу;
2. застосовувати теоретичні знання на практиці.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності. РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle
СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки. РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.	Опитування на семінарських заняттях Тестування у системі moodle
СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз
СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців РН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів
ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	Опитування на семінарських заняттях; підготовка ІДЗ
ЗК08 Здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою, знання іноземних мов. РН02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.	Опитування на семінарських заняттях; розробка та захист індивідуального дослідницького завдання

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу «Політична глобалістика»: загальна теорія політики, політична філософія сучасності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні проблеми політичної концептології.

Специфіка політології як науки.

Поняття «наука». Евристичний інструментарій науки. Поняття як головний інструмент наукового пізнання. Сцієнтизації пізнання. Завдання вироблення понятійної строгості. Відсутність універсальності у інструментів політичного пізнання.

Особливості політичного знання і його мови. Реальна політика як фактор впливу на політичне знання. Залежність інструментів політичного пізнання від контексту.

Змістовий модуль 2. Формування концептуалістичного підходу в політичній науці. Становлення політичної концептології.

Історичні передумови появи політичної концептології. Концепт як спосіб фіксування комунікативної сторони пізнання.

Змістовний модуль 3. Основні напрямки вивчення концепту.

Структура і зміст концепту. Основний термінологічний апарат політичної концептології. Співвідношення категорій «поняття» та «концепт».

Співвідношення концептів.

Концептосфера. Види концептів.

Емоційні концепти. Запозичені концепти. Культурний концепт і картина світу. Картина світу в контексті вивчення суміжних гуманітарних наук: філософії, культурології, етнографії, лінгвістиці. Поняття про концептуальній картині світу. Концепт і його види. Концептосфера. Мовна картина світу.

Змістовий модуль 4. Дослідницькі стратегії у вивченні концепту.

Опис і аналіз концептів, які працюють в політиці.

Емпіричне вивченням концепту. Виявлення специфіки концепту шляхом його змістовного розмежування з іншими.

Вивчення контекстної і динамічної варіативності концептів. Переміщення і комбінування концептів в історії думки. Історичні вектори осмислення політичних явищ. Визначення контекстну специфіку побудови концепцій. Причини, умови та наслідки міжкультурних трансферів концептів. Встановлення зв'язків між концептами і реальною політикою, висвітлення механізмів впливу політичної мови на політичні дії й рішення індивідів і мас.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години				Самостійна робота, год		Система накопичення балів			
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год			Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів	
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/ди ст ф.	о/д ф.				з/ди ст ф.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1		23	2				21				
2		21					21				
3		25	2		2		21				
4		21					21				
Усього за змістові модулі		90	4		2		84				
Підсумковий семестровий контроль залік											
Загалом		120						100			

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.

1	2	3
1	Специфіка політології як науки.	2
2	Становлення політичної концептології.	2
3	Структура і зміст концепту.	2
	Концептосфера. Види концептів.	2
4.	Опис і аналіз концептів, які працюють в політиці	2
	Вивчення контекстної і динамічної варіативності концептів	2
Разом		12

6. Темати практичних (семінарських/лабораторних) занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.
1	2	3
1	Специфіка політології як науки.	2
2	Становлення політичної концептології.	2
3	Структура і зміст концепту.	2
	Концептосфера. Види концептів.	2
4.	Опис і аналіз концептів, які працюють в політиці	2
	Вивчення контекстної і динамічної варіативності концептів	2
Разом		12

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

7. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – Виступ на семінарі	Питання для підготовки: політична концептологія як нормативна теорія; етапи розвитку політичної концептології; дискусії щодо предметної специфіки політичної концептології.		5
	Практичне завдання – Есе на тему: Формування концептів в політичній науці	Вимоги до виконання та оформлення: есе пишеться в довільній формі, всі твердження мають бути аргументовані.		15
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			20

2	Теоретичне завдання – Виступ на семінарі	Концепт справедливості в сучасній політичній філософії;		5
	Практичне завдання – Есе на тему: Справедливість та рівність	Вимоги до виконання та оформлення: есе пишеться в довільній формі, всі твердження мають бути аргументовані.		15
Усього за ЗМ 2 контр. заходів		...	...	20
3	Теоретичне завдання – Виступ на семінарі	Загальне благо: зміст концепта		5
	Практичне завдання – Есе на тему: Уявлення комунітаристів про загальне благо	Вимоги до виконання та оформлення: есе пишеться в довільній формі, всі твердження мають бути аргументовані.		15
Усього за ЗМ 2 контр. заходів		...	...	20
4	Теоретичне завдання – Виступ на семінарі	Соціальна держава		5
	Практичне завдання – Есе на тему: Нормативістський характер соціальної держави	Вимоги до виконання та оформлення: есе пишеться в довільній формі, всі твердження мають бути аргументовані.		15
Усього за ЗМ 2 контр. заходів		...	...	20
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Ек за ме н	Усна відповідь на	1. Структура концепту. 2. Зміст концепту.	Кількість питань, на які надано повну	20

	питання білету	3. Концепт політичного світу людини. 4. Проблема концептуалізації політичного світу. 5. Зміст фонових знань. 6. Відображення взаємини і взаємодії реального світу, культури і мови в концептуальній картині світу. 7. Концепти як елементи концептології. 8. Концептосфера в концептології. 9. Взаємодія концептів в міжкультурній комунікації. 10. Соціокультурний аспект концепту.. 11. Вплив концепту на політичну поведінку. 12. Культура і цінності. Природа і сутність цінностей культури. 13. Емоційні концепти. 14. Культурно-обумовлений характер національної мовної картини світу. 15. Мовна і концептуальна картина світу. 16. Проблема лексичної еквівалентності. 17. Історичні передумови концептології. 18. Інтерпретації терміна "концепт" в сучасній лінгвістиці. 19. Образна складова концепту 20. Значимісна складова концепту (етимологічні, асоціативні характеристики концепту).	змістовну відповідь (1 питання – 6 балів) – усього 3 питання 5-6 балів – відповідь логічна, повна й аргументована 3-4 бали – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті 1-2 бали – відповідь поверхова, студент знає основні поняття Визначення поняття – 2 бали	
	індивідуальне завдання по темі курсу	Написання есе: Ключові політичні концепти в Україні Обсяг – 2-3 сторінки друкованого тексту	8-10 – есе повністю розкриває тему, логічно побудоване, усі положення аргументовані 5-7 – положення есе недостатньо аргументовані, але робота відзначається логічністю	10

		Виконання завдання на порівняльний аналіз: Порівняйте погляди вчених на політичну концептологію. Обсяг – 1-2 сторінки друкованого тексту	1-4 – робота не має логічної побудови, слабка аргументація положень 7-10 – чітко обрано критерії для порівняння, висновки аргументовані 4-6 – порівняння здійснено за низкою ознак, висновки недостатньо аргументовані 1-3 – робота фрагментарна і непослідовна	10
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Когнітивна лінгвістика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Миколаїв : Іліон, 2021. 132 с.
2. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А. П. Загнітко, І. В. Богданова; за ред. А. П. Загнітка. 3-є вид., перероб. і доп. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – 287 с.
3. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.
4. Політологія: Навчальний посібник . Вид. 3-є, доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 224 с.
5. Сучасна філософія: основні розділи, поняття, проблеми, ідеї : Навчальний посібник / А. І. Бойко, І. П. Гудима, О. В. Кулешов, Т. О. Дроздова, В. С. Даценко, О. М. Кожем'якіна. [За ред. О. В. Кулешова]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ФОП Гордієнко Є. І., 2017. 154 с.

Додаткова:

1. Бойцова О. Ю. «Власть» как концепт: фиксация смыслов в языке и их интерпретация в современной политической философии // Вестник Московского университета. Сер. 7. Философия. 2018. № 1. С. 55–62.
2. Воловик, В.І. Політична філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. реком. МОНМСУ / В.І.Воловик. - Запоріжжя : Просвіта, 2012. – 234 с.
3. Герасимов В. И., Ильин М. В. Политический дискурс-анализ // Политическая наука. 2002. № 3. С. 68–75.
4. Ильин М. В. Слова и смыслы. Опыт описания ключевых политических понятий. М.: РОССПЭН, 1997. 432 с.

5. Ильин М. В., Фомин И. В. И смысл, и мера. Семиотика в пространстве современной науки // Политическая наука. 2016. № 3. С. 30–46.
6. Кимлика Уилл. Современная политическая философия: введение. Москва: Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики, 2010. 592 с.
7. Лассвелл Г. Язык власти // Политическая лингвистика. 2006. Вып. 20. С. 264–279.
8. Ледаев В. Г. Власть: концептуальный анализ. М.: РОССПЭН, 2001. 384 с.
9. Ледаев В. Г. Концептуальный метод изучения политики // Мировая культура в русском тезаурусе. I Академические чтения памяти В. А. Лукова: сб. научн. трудов. М.: Московский гуманитарный университет, 2015. С. 267–271.
10. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста: антология. М.: Academia, 1997. С. 280–287
11. Макаренко В. П. Политическая концептология: первые итоги разработки // Политическая экспертиза: ПОЛИТЭКС. 2007. Т. 3, № 4. С. 5–44.
12. Макаренко В. П. Дискуссионные проблемы политической концептологии // Политическая концептология: журнал междисциплинарных исследований. 2013. № 1. С. 6–21.
13. Малинова О. Ю. Конструирование смыслов. Исследование символической политики в современной России. М.: Институт научной информации по общественным наукам РАН (ИНИОН РАН), 2013. 421 с.
14. Неретина С. С. Концепт // Новая философская энциклопедия: в 4 т. Т. 2. М.: Мысль, 2001. С. 306–307.
15. Неретина С. С., Огурцов А. П. Концепты политической культуры. М.: ИФРАН, 2011. 279 с.
16. Пименова М. В. Политическая концептуальная система // Политическая лингвистика. 2010. № 2. С. 47–55.
17. Пименова М. В., Кондратьева О. Н. Концептуальные исследования. Введение. М.: Флинта; Наука, 2011. 176 с.
18. Clark В. Essentially Contested Concepts // British Journal of Political Science. 1979. Vol. 9, no. 1. P. 122–126.
19. Colier D., Hidalgo F. D., Maciuceanu A. O. Essentially Contested Concepts: Debates and Applications // Journal of Political Ideologies. 2006. Vol. 11, no. 3. P. 211–246.
20. Dallmayr F. R. Language and Politics: Why does Language Matter in Political Philosophy? Notre Dame; London: University of Notre Dame Press, 1984. 243 p.

Інформаційні джерела:

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://nplu.kiev.ua>
3. Наукова бібліотека НаУКМА. URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua>
4. Бібліотека Русского гуманитарного университета URL: <http://www.vusnet.ru/bibli>
5. Електронна бібліотека. URL: <http://www.e-lib.info>
6. Український соціально-гуманітарний науковий журнал «Людина і політика». URL: <http://www.lp-ua.info> URL: www.ipiend.gov.ua
7. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: www.niss.gov.ua/ Сайт НІСД
8. Сайт Інституту держави і права ім. В. Корецького. URL: http://idpnan.org.ua/zagalna_informacija.html